

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Освітня програма Логопедія. Спеціальна психологія

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Карсканова С.В., кандидат психологічних наук, доцент,
Шапочка Катерина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного
факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

Анотація. Вивчення дисципліни «Інклюзивне навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку» спрямоване на вивчення особливостей, методів та прийомів навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивне навчання, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами

Abstract. The study of the discipline "Inclusive education of children with mental and physical disabilities" is aimed at studying the features, methods and techniques of teaching children with special educational needs in an inclusive educational space.

Key words: inclusion, inclusive education, children with special educational needs

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Інклюзивне навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» за освітньо-професійною програмою «Логопедія. Спеціальна психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: методи та прийоми навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного освітнього простору

Міждисциплінарні зв'язки: Логопедія і неврологічні основи логопедії; спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики; загальна, вікова та педагогічна логопсихологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета: засвоєння теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти.

1. 2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: надання студентам ґрунтовних знань в галузі інклюзивної освіти, сформувати усвідомлене розуміння основних положень інклюзивної освіти; виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими потребами; забезпечити досконале володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з особливими потребами; сформувати навички диференційованого викладання та оцінювання; виробити усвідомлення необхідності зростання педагогічної майстерності

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

II. Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати

методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.

Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.

Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів інклюзивної освіти.

Тема 4. Загальні питання навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями здоров'я в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 5. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Педагоги як провідники змін.

Тема 6. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти. Співробітництво - основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

3. Рекомендована література

Базова

1. Боряк О. В. Професійна підготовка вчителів-логопедів до роботи з розумово відсталими дітьми молодшого шкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 4. С. 9-17.

2. Гладуш В. А. Шляхи вдосконалення професійної підготовки логопедів в Україні (1960-ті рр.). Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 1. С. 56-66.

3. Давиденко Г. В. Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 314 с.

4. Давиденко Г. В. Умови впровадження інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах Європейського Союзу (психолого-ментальний, організаційний та соціальний аспекти) : навч. посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 102 с.

5. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с.

6. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А. А. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

7. Дятленко Н. М., Софій Н. З., Мартинчук О. В., Найда Ю. М. Асистент вчителя в інклюзивному класі : Навч.-метод. посіб. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 250 с.

8. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. -К.: САММІТ-книга, 2008
 9. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. - К.: « А. С. К. », 2012. - 308 с.
 10. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч. курс та навчально-методичний посібник / за заг.ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавнична група «А.С.К.», 2012. - 124 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
 11. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., - К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. - 76 с.
 12. Шапочка К.А. Formation of inclusive values as development of democratic values / formation of inclusive values is democratic society development стаття (**Web of Science**) AI-AmazoniaInvestiga.2020.Vol. 9 No 29 P. 107–115 (ISSN2322-6307-Colombia-WoS). <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1375/1226> (WoS) (у співавторстві Stepanova T., Vdovychenko R., Shapochka K., Babaian Yu., Ivanets N.)
 13. Шапочка К.А. Методичні рекомендації з дисципліни «Інклюзивна освіта». Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 137 с.
 14. Шапочка К.А. Роль батьків в інклюзивному навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Тези Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 15 травня 2018 р. / За заг. ред. А. М. Старєвої; упоряд. О. А. Шевченко, В. В. Мельніченко, С. В. Кандюк-Лебідь. Миколаїв: Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В., 2018. С. 266–269. . (у співавторстві Курчатова А.В.)
 15. Шапочка К.А. Формування комунікативної компетенції дошкільника з мовленнєвими порушеннями в умовах інклюзивного освітнього середовища *Навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 265 с.
 16. Шапочка К.А. Формування комунікативної компетенції дошкільника з мовленнєвими порушеннями в умовах інклюзивного світнього середовища (Частина II) *Навчально-методичний посібник* Миколаїв: СПД Румянцева Г.В., 2021. – 80с.
- Додаткова література**
2. Выготский Л.С. Принципы воспитания физически дефективных детей // Основы дефектологии. – С-П, М.: Изд-во «Лань» 2003. – С.-96. С. 127 дис.
 3. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти:– 2002. – №1. – С. 34.
 4. Засенко В. В. Особливі діти: освіта та супровід / наук.-метод. журнал «Світогляд». №4. 2015. – С.12-15.
 5. Засенко В. В. Освіта осіб з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. / НАПН України / за ред. В. Г. Кременя. – К., 2016. – С. 68-77.
 6. Ілляшенко Т. Діти з церебральним паралічем у загальноосвітній школі / Т. Ілляшенко // Початкова школа. – 2008. – № 11. – С. 58-61.
 7. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Патрикєєва О. О., Софій Н. З., Найда Ю. М. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2012. - 100 с.
 8. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренка В. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. - 96 с.

9. Індекс інклюзії: професійно-технічний навчальний заклад: навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Софій Н. З., Найда Ю. М., Пащенко О. В. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2012. – 92 с.
10. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві; пер. з англ. – К.: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. - 296 с.
11. Інклюзивна освіта: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / С. П. Миронова та ін. ; за заг. ред. С. П. Миронової ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. - Кам'янець-Подільський, 2012. - 191 с.
12. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф. Армстронга, Д. Армстронга, Л. Бартона. – Лондон. 2000.
13. Колупаєва А.А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб. Випуск 8. – К., 2006. – С. 105-109.
14. Колупаєва А.А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). – К.: «А.С.К.», 2012. – 31 с.
15. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», 2011 / www.education-inclusive.com www.ussf.kiev.ua © Колупаєва А.А., 2011
16. Колупаєва А.А. Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання,- К, 2011. 11. Лефрансуа Ги. Психологія для учителя – С.-П.- М.: Прайм, 2003.
12. Лупарт, Д., Веббер, Ч. (2002). Шкільна реформа в Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл. *Exceptionality Education Canada*, 12 (2), 7-52.

Інформаційні ресурси

www.ikprao.ru; www.mon.gov.ru; www.edu.ru; www.gnpbu.ru; www.gramota.ru;
<http://gcon.pstu.ac.ru> <http://mbttc.mtuci2.ru> <http://library.auca.kg> <http://www.bj.pu.ru>
<http://www.edu.ru> <http://www.e-teaching.ru>
<http://www.ict.edu.ru> <http://www.asha.org> <http://www.aacap.org> <http://www.dec-sped.org>
<http://www.downsideup.org> <http://www.logoped.org> <http://logoburg.nm.ru> www.philology.ru.

1. **Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік
2. **Засоби діагностики успішності навчання:** контрольна робота, тести, індивідуальні завдання